

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Remiss – Rapporten Ökat regionalt inflytande avseende flyglinjer med allmän trafikplikt

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över Landsbygds- och infrastrukturdepartementets remiss av rapporten Ökat regionalt inflytande avseende flyglinjer med allmän trafik (diarienummer LI2025/002).

Region Jönköpings län välkomnar Trafikverkets utredning och förslag om ett ökat inflytande för regioner och kommuner avseende allmän trafikplikt och upphandlad flygtrafik.

Regionen anser att Sverige ska följa EU:s lufttrafikförordning och därmed sätta begränsningen till tre timmar.

Det finns risk att förslagen gör att kostnader övervältras på kommuner och regioner. Staten måste ta ett betydligt större ekonomiskt ansvar för grundläggande finansiering av flygplatsinfrastrukturen och de regionala flygplatserna.

Synpunkter på förslaget

Ett viktigt steg för att säkerställa regionala behov

Regionen välkomnar Trafikverkets utredning och förslag om ett ökat regionalt inflytande avseende flyglinjer med allmän trafikplikt. Detta är ett viktigt steg för att säkerställa att regionala behov och förutsättningar beaktas i planeringen och genomförandet av flygtrafik.

Det är svårt att förstå Trafikverkets resonemang, varför man föreslår att bibehålla begränsningen att alternativa färdmedel ska beaktas för restider upp till fyra timmar. Denna begränsning är en nationell svensk regel medan EU:s lufttrafikförordning sätter gränsen vid tre timmar. Det är inte rimligt att Sverige, när vi nu öppnar upp för regionalt upphandlad flygtrafik som helt ska finansieras av regionen/kommunen, ska behålla denna hårdare regel. För att inte skapa sämre förutsättningar än för EU:s övriga medlemsländer rörande icke-statliga flyglinjer och tid för alternativa färdmedel, anser Regionen att Sverige ska följa EU:s

lufttrafikförordning och därmed sätta begränsningen till tre timmar. Frågan om den svenska hårdare regeln borde även ses över för den statliga trafikplikten.

Risk för övervältring av kostnader på kommuner och regioner

Trafikverkets beskriver sitt uppdrag som att utifrån ett ”begränsat anslag” för alla typer av trafikslag skapa en grundläggande tillgänglighet för interregionalt resande. Under 2025 har vi sett det statliga anslaget för interregional upphandlad trafik minska trots ökade kostnader för kommande upphandlingar inom både tåg- och busstrafik. Under 2026 ska även allmän trafikplikt för flyg upphandlas och vi vet inte hur stort det statliga anslaget kommer vara då. Vi ser stora risker och att de idag minskade anslaget för allmän trafikplikt leder till att Trafikverket vid nya avtalsperioder behöver förändra och minska kostnaderna någonstans i utbudet. Det kan till och med leda till att något måste tas bort helt och allt detta utifrån vilket år som en upphandling genomförs och hur det statliga anslaget ser ut just då. Det begränsade statliga anslaget för allmän trafikplikt medför därmed en olämplig konkurrens mellan olika trafikslag.

Trafikverket anser det positivt att öppna upp för regional medfinansiering i det statliga utbudet av flyg då det ger möjligheter att förändra utbudet om en region/kommun ser andra behov utifrån ett regionalt perspektiv. Regionen ser snarare att det finns en överhängande risk att detta leder till att den ekonomiska bördan även för grundläggande tillgänglighet överförs till kommuner och regioner. Det statliga anslaget är begränsat och där vi tydligt idag ser att dessa minskade anslag leder till indragningar och minskat statligt utbud inom upphandlad trafik med tåg och buss. Förändringen baseras inte på behoven utifrån uppställda kriterier för tillgänglighet utan på att det statliga anslaget minskar. Regionen anser att detta tydligt riskerar leda till en orimlig övervältring av den ekonomiska bördan för att upprätthålla en adekvat trafikering till kommuner och regioner inom inte bara allmän trafikplikt för flyg, utan för alla transportslag.

Staten har ett övergripande ansvar för att vidmakthålla tillgänglighet i hela landet. För att säkerställa en grundläggande tillgänglighet anser Regionen att det statliga anslaget för trafikplikt i större utsträckning behöver baseras på faktiska behov utifrån uppsatta kriterier och att anslagen behöver bli mer långsiktiga och fleråriga. Det är inte rimligt med regional medfinansiering förrän staten tar fullt ansvar för tillgängligheten inom den statliga trafikplikten för flyg.

Ytterligare viktiga aspekter att beakta

Grundläggande trygghet och säkerhet förutsätter regionala flygplatser

I Sverige ägs 32 av 42 flygplatser av kommuner och regioner, och de ekonomiska förutsättningarna för de regionala flygplatserna har blivit allt mer ansträngda. Idag uppgår underskotten på de regionala flygplatserna till över 700 miljoner kronor. Trots att staten 2024 ökade det statliga driftstödet till 210 miljoner kronor, ligger bördan fortfarande tungt på de kommunala och regionala ägarna för att upprätthålla en grundläggande flyginfrastruktur för att klara Sveriges behov.

För att tillgodose grundläggande behov för säkerhet och krisberedskap krävs ett nät av flygplatser över hela landet. Grundläggande finansiering för flygplatssystemet är därför nära kopplat till frågan om förutsättningarna för att kunna ha en allmän statlig trafikplikt för flyg. Idag ser vi flera kommuner och regioner överväga nedläggning av sina regionala flygplatser på grund av svårigheter att motivera kostnaderna jämfört med annan verksamhet som vård, skola och omsorg. Vi riskerar därför att se flygplatser läggas ned om inte staten tillskjuter resurser för att bibehålla dem. En grundläggande förutsättning för att säkerställa tillgänglighet och statlig allmän trafikplikt är att det finns flygplatser. Utan flygplatser upphör flygtrafiken, vilket leder till försämrad tillgänglighet. Vid kris eller krig kommer detta även innebära att totalförsvarets behov inte alls kan tillgodoses.

Regionen anser att staten, utöver att skapa förutsättningar för tillgänglighet genom statligt upphandlad flygtrafik och möjligheten till regionalt upphandlade flyglinjer, även måste ta ett betydligt större ekonomiskt ansvar för grundläggande finansiering av flygplatssystemet, särskilt till de regionala flygplatserna.

Rachel De Basso
Regionstyrelsens ordförande